

Kadija te tuži, kadija ti sudi

Žalbe neizabranih sudija u Srbiji i dalje pristižu, a odluke Saveta sudstva, donete bez kvoruma, a pod uticajem članova Demokratske stranke, pod znakom su pitanja.

BIRN

Jedan uhapšen pod neobičnim okolnostima, drugi dao ostavku zbog političkog pritiska, četvero ne mogu da glasaju, ali ipak „pečatiraju“ odluke, jedan diskreditovan od strane Agencije za borbu protiv korupcije - tako je Visoki savet sudstva, koga bi trebalo da čini 11 ljudi, izgubio kredibilitet i kvorum. Ipak, i dalje nastavlja da odlučuje o postavljanju sudija u zemlji.

Ovo telo, koje odlučuje o više od 800 žalbi sudija, trebalo bi da ispravlja greške hvaljene reforme pravosuđa iz 2009. godine. Danas, tu reformu kritikuju domaći pravni eksperti, a EU traži da se ona praktično ponovo sprovede.

Nije problem samo u kvorumu. Visoki savet sudstva se optužuje da radi pod političkim pritiskom. Ipak, šta se tačno dešava na sednicama, ostaje tajno, [jer se na zahtev članova Saveta iz Demokratske stranke, sednice ne snimaju](#).

Dok predsednica Saveta Nata Mesarović tvrdi za BIRN da je sve u najboljem redu, srpski ombudsman Saša Janković situaciju u Savetu opisuje kao “pravno i logički nedoslednu”.

Podobni i nepodobni

Proces reformisanja sudstva započet je 2008. godine kada je Visoki savet sudstva dobio zadatak da preispita celokupni sudski kadar u zemlji od oko 3,000 sudija, i da postavi one čiji rad nije kompromitovan.

Savet sudstva u tadašnjem sazivu kritikovan je da ne poštuje sopstvene kriterijume, da sudije otpušta iz političkih razloga, unapređuje one sa veoma problematičnim rezultatima i prošlošću, iza zatvorenih vrata.

Prilikom odabira sudija, Visoki savet sudstva trebalo je da primeni kriterijume, kao što su kvalifikacije, integritet, kompetentnost i efikasnost. U januaru 2010. godine izbor je završen i više od 800 sudija je izgubilo posao. Otprilike 90 odsto neizabranih sudija uložilo je žalbe ili Ustavnom sudu Srbije ili Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu.

Činjenica da su sve neizabrane sudije umesto obrazloženja dobile identično pismo, dovela je do negodovanja, s obzirom na to da su odbijeni imali zakonsko pravo na pismeno objašnjenje zbog čega nisu izabrani.

U izveštaju Evropske komisije o napretku Srbije za 2010. godinu iskazana je “ozbiljna zabrinutost” u vezi sa procedurom reizbora.

Izveštaj je ukazao na problematičan izbor članova Saveta sudstva, nedostatak jasnih kriterijuma pri donošenju odluka, kao i na postojanje sumnje da su sudije birane pod političkim pritiskom.

Rad Saveta sudstva dodatno je kompromitovan s obzirom na to da su sve sednice ovog tela proglašene službenom tajnom, čime je članovima zabranjeno da komentarišu i govore o bilo čemu što se dogodilo tokom rada Saveta.

Savet je optužen i za to da promovise sudije koje nisu dorasle tom zadatku.

Ministarka pravde Snežana Malović iz Demokratske stranke i predsednica Saveta Nata Mesarović insistirale su na tome da je svaki sudija prethodno pažljivo proveren.

Uprkos tome, među novim kadrom našlo se na desetine imena sa sumnjivom prošlošću. Neki od njih bili su na ivici otkaza još 2001. godine, nakon pada režima Slobodana Miloševića, zbog uloge u zloglasnim izbornim krađama.

U izveštaju od 10. februara 2011. godine Savet za borbu protiv korupcije rekao je da određen broj novoizabranih sudija ima lošije rezultate od sudija koje su izgubile svoja radna mesta.

Izveštaj je ukazao na sumnjiva dešavanja u Prvom osnovnom sudu u Beogradu gde je, pre samog glasanja, Savet sudstva jednoglasno sačinio spisak najboljih kandidata.

Tokom glasanja, međutim, 20 kandidata sa spiska najboljih je nestalo i zamenjeni su novim imenima. S obzirom na to da je sve rečeno na sednicama proglašeno službenom tajnom, nije ustanovljeno kako je i zašto došlo do promene spiska.

Slične situacije dešavale su se i u drugim sudovima. Vladimir Mesarović, sin predsednice Saveta, našao se među novopostavljenim sudijama suda u Beogradu.

Dok je Mesarovićkin sin dobio zeleno svetlo, neki drugi kandidati za sudije su odbijeni zbog rodbinskih veza u pravosuđu.

Dok su se žalbe sudija nizale, a Ustavni sud Srbije već počeo da ih razmatra, Vlada je u decembru 2010. godine izmenila zakon, oduzela nadležnost Ustavnom sudu i ovlasila Visoki savet sudstva da odlučuje o žalbama.

Tako se desilo da su sve žalbe zapravo vraćane onom istom telu na čije su se odluke sudije i žalile.

Ko odlučuje o žalbama?

Nakon što su Evropska unija i stručna javnost u Srbiji apelovali na vlasti da preispitaju izbor sudija, u martu 2011. godine izabrano je sedam novih članova Visokog saveta sudstva.

Savet je trebalo da prvo odluči o mnogobrojnim žalbama neizabranih sudija, a zatim da preispita postavljene sudije čiji je izbor osporavan.

Ako je i postojala nada da će novi Savet, sa 11 članova i većinskim metodom glasanja, o svemu odlučiti samo na osnovu zasluga, ubrzo je nestala.

Međutim, od kako je u martu prošle godine izabran novi Savet, rad upravo šest članova je ili na neki način kompromitovan, ili su dali ostavke. Ovo je dovelo u pitanje verodostojnost odluka Saveta.

Prvi problem se tiče četiri člana starog Saveta koja su ostala u novom Savetu i nakon marta 2011. godine, tako da oni sada praktično odlučuju o žalbama na sopstvene odluke.

Troje od njih, ministarka pravde Malović, predsednik Odbora Skupštine Srbije za pravosuđe Boško Ristić i predsedavajuća Saveta Mesarović zadržali su svoja mesta po službenoj dužnosti. Njih troje su se obavezali da neće glasati. Međutim, samo njihovo prisustvo 'iskrivilo' je proceduru glasanja, jer je za donošenje odluka potrebna većina od njih 11, a ne samo onih osam koji glasaju, tako da i u slučaju da pet članova glasa 'za' oni su još uvek u manjini.

Četvrti član Saveta koji je učestvovao u radu prvog sastava, advokat Dejan Ćirić, takođe je ostao u Savetu i odbija da apstinira pri glasanju.

Predsednica Društva sudija Srbije Dragana Boljević kaže da ovo predstavlja kršenje ustavne odredbe koja garantuje pravo na pravično suđenje.

"Pravično suđenje podrazumeva da nezavisan i objektivan sudija, koji nije učestvovao u prvobitnom slučaju, odlučuje po žalbi," rekla je ona. "Ovo je neprihvatljivo."

Peti član saveta, takođe je pod znakom pitanja. Agencija za borbu protiv korupcije je osporila prisustvo Predraga Dimitrijevića, jer on protivno zakonu istovremeno obavlja dve javne funkcije, jednu u Savetu i jednu kao dekan Pravnog fakulteta u Nišu.

Iako je Agencija objavila da on po sili zakona mora biti sklonjen sa ovog mesta, Skupština, koja je trebalo da odobri odluku Agencije, nije izglasala njegovu smenu. Dimitrijević je tako ostao član Saveta.

Šesti član Saveta, Blagoje Jakšić nije u mogućnosti da glasa jer je 23. septembra 2011. godine pod nejasnim okolnostima uhapšen i optužen za zloupotrebu službenog položaja. U avgustu 2011. godine, neposredno pre hapšenja, Jakšić je obavestio Savet da rukovodstvo, tj. vlasti, "pokušavaju da izvrše pritisak na njegov rad", [kako se vidi u zapisniku sa sednice Saveta – koje je Društvo sudija Srbije pribavilo nakon intervencije poverenika za informacije od javnog značaja.](#)

[Jakšić je ovu tvrdnju ponovio u svom pismu upućenom Društvu sudija Srbije poslatom iz zatvora 8. januara.](#) On je ponovo optužio vlast da pokušava da utiče na njegov rad u Savetu, rekavši da su, nakon što je odbio da bude pod kontrolom, počeli napadi na njega i njegovu porodicu.

Naveo je primer svoje supruge, tužioca u Beogradu, koja je bez ikakvog objašnjenja premeštena u kancelariju u Sremskoj Mitrovici.

On se u zatvoru našao na zahtev Tužilaštva za organizovani kriminal koje je optužilo Jakšića da je sa još petoro osumnjičenih pribavio protivpravnu korist od 20 miliona dinara. On je, navodno, još 1998. kao sudija u Kosovskoj Mitrovici overavao lažne ugovore o kupovini poslovnog prostora koje su potpisala druga dvojica osumnjičenih.

Po zakonu, trebalo bi da je ovo delo zastarelo, jer je prošlo više od deset godina, a BIRN-ov izvor objašnjava da je Tužilaštvo poseglo za „akrobatikom“, tvrdeći da je koristi od navodnog zločina nastala nakon 1998, pre manje od 10 godina.

Njegov slučaj pokreće nekoliko pitanja - kako je on uopšte mogao da bude postavljen za sudiju 2010. godine i kako je mogao da bude izabran u Savet sudstva, ako njegova prošlost nije proverena.

Jakšić, međutim, ostaje član Saveta do završetka postupka koji se protiv njega vodi, jer zbog pretpostavke nevinosti ne može biti smenjen.

Sedmi član Saveta, sudija Milimir Lukić, podneo je ostavku u novembru 2011. U svojoj ostavci je rekao da "ne želi da radi u uslovima pritiska na članove Saveta".

Na njegovo mesto u Savetu u martu je postavljen sudija Miroljub Tomić.

Dakle, samo pet od 10 članova Saveta, koliko trenutno prisustvuje sednicama, nije sporno.

Dodatni problem predstavlja i to što bi po Ustavu većinu Saveta trebalo da čine sudije. Njih je međutim trenutno na sednicama pet, umesto šest.

Uprkos tome, Savet nije prestao sa radom. Do sada je doneo odluke o preko 300 žalbi.

U januaru ove godine ombudsman je izjavio da sve odluke Saveta donesene od kada sudije više nemaju većinu u Savetu treba smatrati ništavim. On je pozvao Savet da prestane sa radom dok njegov sastav ne bude u skladu sa zakonom.

Ombudsman Janković i predsednica Društva sudija Srbije Boljević saglasni su u tome da, kada odlučuju o žalbama, svi članovi Saveta moraju biti prisutni pre donošenja odluke.

Predsednik Odbora Skupštine Srbije za pravosuđe Boško Ristić međutim tvrdi da Savet može da donosi validne odluke.

"Priče o tome kako Savet nema kvorum su špekulacije. Mi uvek radimo u skladu sa našim pravilnikom," Ristić je izjavo za BIRN.

Predsednica Saveta, Nata Mesarović, takođe smatra da Savet ima kvorum za odlučivanje. Mesarović je čak u januaru ove godine izjavila da je i Ustavni sud potvrio zakonitost rada Saveta.

Ustavni sud je međutim nekoliko dana kasnije demantovao Mesarovićku. U saopštenju je rečeno da se Ustavni sud nije izjašnjavao o zakonitosti i legitimnosti odluka koje je doneo novi sastav Saveta, već da će to učiniti u svakom pojedinačnom slučaju kada bude razmatrao žalbe na odluke Visokog saveta.

Nakon što Savet donese odluke po žalbama neizabarnih sudija, sudije na tu odluku mogu uložiti žalbu Ustavnom sudu. Do 3. marta Ustavni sud je primio 136 takvih žalbi.

Iza zatvorenih vrata

U međuvremenu, javnost verovatno nikada neće ni saznati kako je ovaj Savet donosio odluke.

Mesarovićka, članovi Saveta iz Demokratske stranke i njihove pristalice u Savetu zabranili su snimanje sednica, uprkos tome što je većina članova Saveta glasala u korist transparentnosti još jula meseca 2011. godine.

Ministarka pravde Snežana Malović, iz redova demokrata i poslanik demokrata Boško Ristić, advokat Dejan Ćirić i profesor Predrag Dimitrijević glasali su protiv snimanja sednica. Niko od njih, inače ne bi trebalo da glasa.

Neki zapisnici sa sednica, međutim, predati su Društvu sudija Srbije, nakon intervencije Rodoljuba Šabića, poverenika za informacije od javnog značaja, i mogu se naći na veb sajtu Društva.

Od marta ove godine dva posmatrača, iz delegacije EU i OEBS-a, prisustvuju sednicama, ali ne i glasanju.

BIRN-ov izvor iz Brisela kaže da EU "u ovom trenutku ne može da proceni i komentariše validnost procesa, s obzirom na to da je za tako nešto još uvek rano."

"Na Ustavnom sudu je da odluči da li Savet ima pravo da usvaja odluke. EU će dati svoje mišljenje o procesu tek nakon što procenimo kriterijume na osnovu kojih je Savet odlučivao o žalbama i vidimo da li su kriterijumi objektivno primenjivani," dodao je izvor.